

Adatok Dél-Dunántúl fullánkös hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának ismeretéhez

JÓZAN ZSOLT

H-7453 Mernye Rákóczi u 5 , Hungary

JÓZAN, Zs.: *Contribution to the knowledge of Aculeata fauna of the Transdanubian region (Hungary) (Hymenoptera: Aculeata).*

Abstract: A szerző ebben a közleményben ismerteti a Dél-Dunántúlon (Délnyugat-Magyarország) az elmúlt két évtizedben előkerült ritka Aculeata (Hymenoptera) fajokat. Közlésre kerül az *Isodontia mexicana* (Sphecidae) két lelőhelye Magyarországon. Magyarország faunájára új fajok: *Chrysis chrysoprasina*, *Hedychridium integrum*, *Pseudospinolia uniformis* (Chrysididae), *Arachnospila conjungens* (Pompilidae), *Lasioglossum bischoffi* (Apidae).

Keywords: faunistical data, Aculeata, Hungary

Bevezetés

A Dél-Dunántúlon a fullánkös hártýásszárnyúak körében folytatott négy évtizedes faunisztikai kutatásaink eredményeiről több közleményben számoltunk be (JÓZAN 1971, 1983, 1985a, 1985b, 1990, 1992a, 1992b, 1992c, 1995, 1996a, 1996b, 1998, 2001, 2002c, 2003). A publikációk jelentős száma ellenére nem mindegyik faunakistáj, illetve fullánkös család feldolgozása történt meg. A kimutatott fajok száma meghaladja az ezret. Néhány faj Magyarország faunájára újnak bizonyult, mások egyes területeken még nem kerültek elő, illetve ritkaságuk miatt érdemelnek figyelmet. Vannak olyanok is, amelyeket a publikációk megjelenése után találtunk meg Dél-Dunántúli egyes kistájain. Ezekről számolunk be ebben a közleményben. A szerző által gyűjtött példányoknál a gyűjtő nevét nem tüntetjük fel.

A fajok jegyzéke

Sapygidae

Sapyga clavicornis (Linnaeus, 1758) - Alsóbogát: falu területe, 1961. 08. 06. 1♀ ; Csököly: temető környéke, 1987. 05. 27., 1♀ ; Táskai: községi szőlő, 2005. 06. 04., 3♀ - Déli elterjedésű áldarázs faj. Dél-Dunántúlon kutatásaink során ritkának bizonyult.

Mutillidae

Smicromyrme cingulata (Costa, 1856) - Böszénfa: Öröm-hegy, 1985. 08. 11., 1♂ ; Látrány: Látrányi Pusztá TT, 1999. 06. 9., 1♂ ; Nagybajom: Nagy-homok, 1990. 06. 04., 1♂ - A *Smicromyrme* fajok taxonómiai státuszának tisztázása során a régebbi faunisztikai adatok ártértékelésére van szükség. Itt három kevésbé gyakori faj dél-dunántúli lelőhelyi adatait tesszük közzé.

Smicromyrme scutellaris (Latreille, 1792) - Kaposhomok: falu területe, 1991. 08. 16., 1♂
Smicromyrme subcomata (Wesmael, 1852) - Gyékényes: Lankóci-erdő, 1994. 07. 22., 2♂, kavicsbánya, 1985. 07. 10., 1♂; Kölked: Adica, 1991. 07. 31., 1♂, Boki gátórház, 1989. 08. 15., 1♂; Pécs: Kertváros, 1980. 08. 02., 1♂; Pécsvárad: Haraszt, 1989. 06. 17., 1♀; Somogyudvarhely: Dombó-csatorna, 1996. 08. 02., 1♂

Chrysididae

Chrysis chrysoprasina Förster, 1853 - Kereki: homokbánya, 2005. 08. 10., 1♀ - Igen ritka pontomediterrán faj. Magyarországon területén ez a második ismert lelőhelye. Egy további példányát 1979-ben Fülöpházán a buckásban gyűjtötték. Hazánk faunájára új.

Chrysis insperata Chevrier, 1870 - Bélavár: falu területe, 1997. 08. 08., 1♀; Mernye: Mernyeszentmiklós, 1980. 07. 05., 1♀ - Európában szélesen elterjedt, nálunk régebben csak a Dunántúl három helyén gyűjtötték (MÓCZÁR 1967).

Chrysis pseudobrevitarsis Linsenmaier, 1851 - Toponár (Kaposvár): Deseda, 1987. 07. 12., 1♀ - Európa középső és északi részén kimutatott fémdarázs faj. A Boronka-melléki TK-ról írt közleményünkben foglalkoztunk első dél-dunántúli előfordulásával (JÓZAN 1992).

Cleptes semiauratus (Linnaeus, 1768) - Hosszúvíz: temető környéke, 1991. 07. 23., 1♂; Kaposfüred (Kaposvár): Deseda, 1982. 05. 29., 1♂; Mernye: falu területe, 1972. 05. 31., 1984. 06. 02., 1979. 06. 15., 1♀ 2♂; Nagyszékely: községi szőlő, 2004. 07. 16., 1♀ - A *Cleptes*-fajok közt a leggyakoribb (MÓCZÁR 1967), ennek ellenére Dél-Dunántúlon csupán az itt közölt lelőhelyeken találtuk meg.

Hedychridium femoratum (Dahlbom, 1854) - Balatonszemes: Bagó-domb, 1989. 07. 4., 1♂ - Melegkedvelő faj, melyet Magyarországon inkább a Kiskunságon gyűjtötték (MÓCZÁR 1967). A Dunántúlon igen ritka, a Mecseken (Pécs: Szamárkút) és Barcsen kívül (JÓZAN 1994) csak itt, Balatonszemesen találtuk meg.

Hedychridium integrum (Dahlbom, 1831) - Pécs: Tettye, 1972. 07. 06., 1♂, az *Achillea millefolium* virágán. - Európa északi és nyugati területein (Finnország, Hollandia, Spanyolország), valamint Észak-Afrikában költöttek előfordulását (MÓCZÁR 1967). Magyarországon ez az első ismertté vált lelőhelye.

Omalus biaccinctus (Buysson, 1892) - Balatonboglár: Vár-hegy, 1987. 06. 07., 1♂; Pécs: Makárhegy, 1966. 04. hónap (fészeknevelés), 1♀, Pécsszabolcs, 2004. 06. 19., 1♀ - Igen ritka törpefémdarázs faj. Régebben csak a Kőszegi-hegyekben és a Mecsekben került elő (MÓCZÁR 1967). Több évtizednyi gyűjtéseink során csak két lelőhelyen sikerült megtalálni.

Pseudomalus violaceus (Scopoli, 1763) - Darány: Barcsi borókás TK, 1992. 07. 03., 1♀; Tékes: falu területe, 2001. 08. 08., 1♀ - Néhány Budapest környéki lelőhelyén kívül csak a Kőszegi-hegységben említik régebbi előfordulásait (MÓCZÁR 1967). Később előkerült a Kiskunságon, Arló környékén, a Balaton felvidéken és a Látványi Puszta TT területén is (MÓCZÁR 1986, JÓZAN 1994, 2003).

Pseudospinolia uniformis (Dahlbom, 1854) - Óbánya: legelő, 2004. 05. 12., 1♂ - Igen ritka fémdarázs faj, pontomediterrán elterjedési jellegű. Közép-Európában már csak szörványosan került elő. A Kárpát-medence délkeleti részén (Németbogsán, Mehádia) egy évszázaddal ezelőtt már kimutatták (MÓCZÁR 1967). Hazánk mostani területén ez az első előfordulása.

Pompilidae

Anoplius alpinobalticus Wolf, 1956 - Orfű: Tekeres, 2003. 07. 19., 1♂ - WOLF (1972) szerint Közép-Európában és Észak-Olaszországban elterjedt útonállódarázs. Magyarországon nagyon ritka, MÓCZÁR (1956) csak két lelőhelyét ismertette: Szigetcsép és Balatonszéplak. Dél-Dunántúlon végzett faunisztikai kutatásaink során kimutattuk még Gyékényes határában (JÓZAN 1995) és a Tihanyi-félszigeten. Nyírtúrán az almaültetvényben is előkerült az ott működtetett Malaise-csapda anyagából.

Arachnospila conjungens (Kohl, 1898) - Cserkút: falu területe, 2002. 06. 16., 1♀ - Feltételezhetően déli elterjedésű útonálló darázs faj. Délkelet-franciaországi, jugoszláviai és romániai előfordulását közölték (WOLF 1972). Magyarországon ez az első ismertté vált lelőhelye. Levéltetves őszibarackfa lombozatán gyűjtöttük.

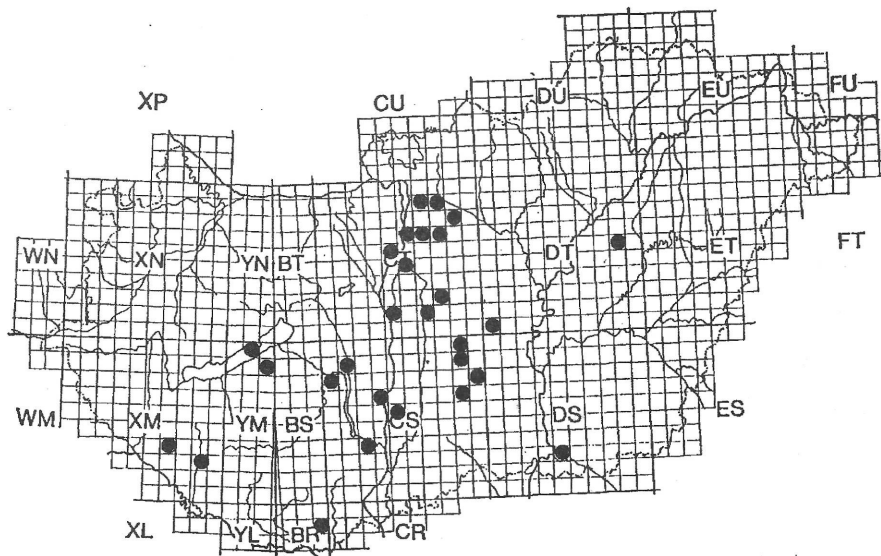
Batazonellus lacerticida (Pallas, 1771) - Balatonszárszó: Alma-hegy, 1998. 07. 22., 1♀; Kereki: homokbánya, 2005. 08. 10., 1♀; Lábod: Rinya-völgy, 2004. 07. 21., 1♂; Pincehely: település nyugati szegélye, 2001. 07. 13., 1♀ - Meleg- és szárazságg kedvelő, mediterrán elterjedési jellegű faj. A Duna-Tisza közén és a Dunántúl melegebb klímájú területein került elő. Dél-Dunántúlon többfelé megtaláltuk, de ritkának bizonyult (1. ábra).

Ceropales pygmaea Kohl, 1897 - Lápafő: falu területe, 2002. 07. 14., 1♂; Szentbalázs: löszfeltárás, 2004. 10. 06., 1♀ - Igen ritka palearktikus csempészdarázs faj. Hazánkban csak Simontornyáról, Sátoraljaújhelyről (Móczár 1956), és az itt közölt két dél-dunántúli lelőhelyén kívül Nyírturáról (almaültetvény, Malaise-csapda) ismerjük előfordulását.

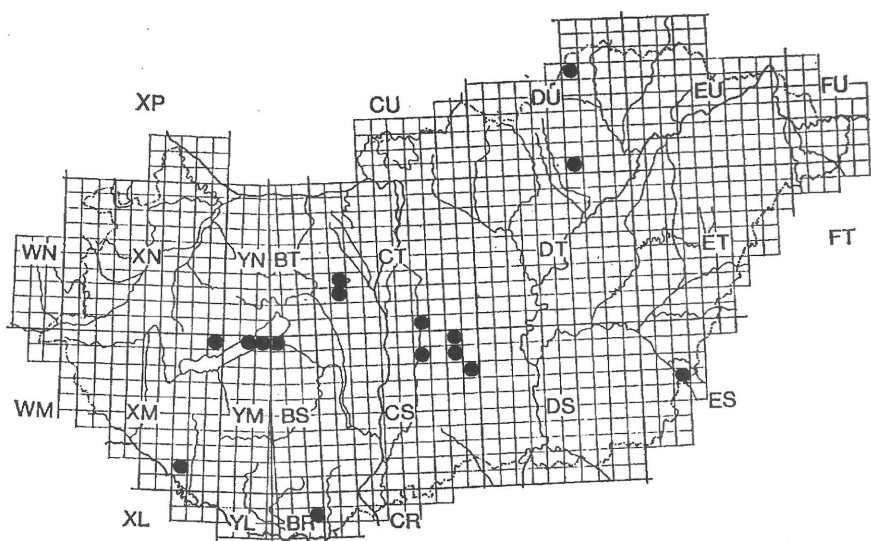
Cryptocheilus egregius (Lepeletier, 1845) - Pécs: Zsebe-domb, 1975. 07. 08., 1♀ - Melegkedvelő, pontomediterrán faunaelemünk. Dél-Dunántúlon a több évtizedes gyűjtőmunkánk során csak ez az egy példánya került elő.

Cryptocheilus richardii Móczár, 1953 - Pécs: Zsebe-domb, 1979. 07. 06., 1♀ - Magyarország területéről leírt ritka faj. WOLF (1972) szerint Közép-Európa melegebb területein, Kelet-Európában és Közel-Keleten elterjedt. Dél-Dunántúlon csak ezen az egy lelőhelyen találtuk meg. A Dunántúl további két pontján is sikerült megfognunk (Érd, Pákozd).

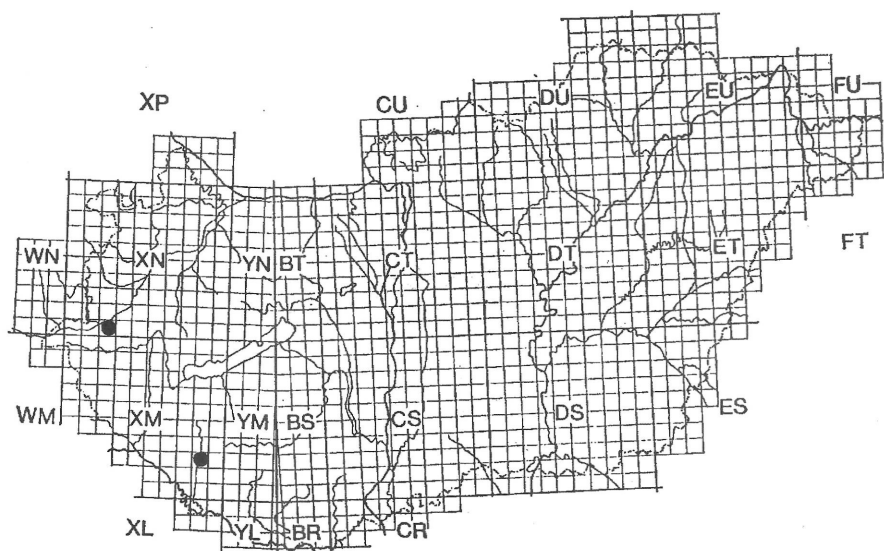
Dipogon variegatus (Linnaeus, 1758) - Vízvár, Dráva-völgy, 1992. 08. 09., 1♀ (Malaise-csapda, Tóth S.) - Hűvösebb és nedvesebb biotópokban élő ritka faj. Régebben csak Budapest környékén és a Kőszegi-hegységben került elő (MÓCZÁR 1956). Az utóbbi évtizedekben kimutatták a Kiskunsági NP területén (MÓCZÁR 1986). A szerző megtalálta a fajt a Balaton felvidék két pontján és Vindornyalakon. A Duna-Dráva NP faunájára új.

1. ábra: A *Batazonellus lacerticida* (Pompilidae) lelőhelyei

2. ábra: A *Stenodynerus clypeopictus* (Vespidae) lelőhelyei

3. ábra: Az *Isodontia mexicana* (Sphecidae) lelőhelyei

Poecilagenia rubricans (Lepeletier, 1845) - Nagyszékely: falu területe, 2004. 07. 16., 1♂ - Nagyon ritka pontomediterrán faj. Magyarországon régebben csak Nadapon és Pestszentimréen gyűjtötték (MÓCZÁR 1956). A Hortobágyi NP faunájának vizsgálatakor kimutatták Újszentmargitán (MÓCZÁR 1983). A Villányi-hegység kutatása során megtalálták Máriagyűdön (JÓZAN 2000). Gyűjtéseink eredményeként előkerült még Reziben is.

Poecilagenia sculpturata (Kohl, 1898) - Homokszentgyörgy: falu területe, 1999. 08. 9., 1♂ - A Duna-Dráva NP faunájának kutatása során került elő - hazánk területén elsőként - ez a ritka faj Őrtilos és Bélavár környékén. Az utóbbi években csapdázták a síkfőkúti tölgyesben (Noszvaj) is.

Priocnemis fennica Haupt, 1927 - Komló: Sikonda, 2001. 06. 12., 1♂ - Észak- és Közép Európában elterjedt meglehetősen ritka faj. Hazánkban régebben Máriabesnyőről (Gödöllő) közölték előfordulását (MÓCZÁR 1956). Ezt követően a Hortobágyi NP három pontjáról ismertük meg újabb lelőhelyeit (MÓCZÁR 1983). Dél-Dunántúlon ez az egyetlen lelőhelye.

Priocnemis hankoi Móczár, 1944 - Somogybabod: Cross-pálya, 1992. 05. 18., 1♀ - Ritka pannon-szarmata faj, melyet Magyarországon elsőként a Kiskunsági NP kutatása során találtak meg (MÓCZÁR 1986). Az itt közölt lelőhelye a második hazánk területén.

Priocnemis pillichii Priesner, 1960 - Karád: Öreg-hegy, 1983. 105. 18., 1♂ - Ausztriában, Csehországban, Bulgáriában, Görögországban elterjedt faj (WOLF 1971, 1972). Az irodalmi adatok szerint (WOLF 1971) Magyarországon is él, de pontosabb lelőhelyi adatokat nem közöltek. Dél-Dunántúlon való előfordulása megerősíti faunánkban való jelenlétét.

Tachyagetes filicornis (Tournier, 1890) - Mecseknádasd: Pusztá-hegy, 1988. 07. 10., 1♀ - Ritka, melegkedvelő útonálló darázs. Előkerült a Kiskonságról, a Budai- és a Velencei-hegységből és Simontornyáról (MÓCZÁR 1956). Dél-Dunántúlon ez a második lelőhelye. Megtaláltuk még Hegymagasnál a Szent György-hegyen is.

Vespidae

Ancistrocerus parietum (Linnaeus, 1758) - Bonnya: Bonnyapuszta, 1988. 10. 15., 1♀ ; Nagyszékely: falu területe, 2004. 07. 18., 1♂ - Palearktikus területeken élő redősszárnyú darázs. MÓCZÁR (1995) szerint az Alföldön közönséges. Kutásaink során megtaláltuk az Őrségben, a Bakony melegebb klímájú területein. Dél-Dunántúlon ezzel szemben csak ezen a két helyen gyűjtöttük.

Eumenes mediterraneus Kiechbaumer, 1879 - Barcs: hajóállomás környéke, 1999. 07. 04., 1♂ - Melegkedvelő gömböcदारázs faj. Magyarországon az Alföldön többfelé előkerült, a Dunántúlon csak a Velencei-hegységből említik (MÓCZÁR 1995). Dél-Dunántúlon csak ezt az egyetlen példányt tudtuk gyűjteni.

Odynerus femoratus Saussure, 1856 - Magyaregregy: Egregyi-völgy, 1988. 06. 19., 1♂ ; Taszár: rét, 1982. 06. 02., 1♀ - Déli elterjedésű kürtősdarázs. Hazánkban régebben két helyen került elő: Budapest környéke és Tiszaszőlős (MÓCZÁR 1995). Ez a két újabb lelőhely fontos adat elterjedésének megismerése szempontjából.

Stenodynerus chlypeopictus (Kostylev, 1940) - Siófok: Szigeti-dűlő, 1996. 07. 04., 1♀ - Magyarországi lelőhelyeinek száma kevés, de ezek erősen szóródnak az ország területén Aggtelektől az Alföldön át a Velencei-tóig és a Balaton környékéig (MÓCZÁR 1995). Gyűjtőmunkánk során további lelőhelyeire bukkantunk a Balaton-felvidéken, a Villányi-hegységben, a Dráva-völgyben (2. ábra)

Symmorphus angustatus (Zetterstedt, 1838) - Somogyfajsz: Óskohó környéke, 2005. 06. 04., 1♂ - A palearktikum északi részében szélesen elterjedt faj. A Kárpát-medence hegyvidékein többfelé előkerült: Magas-Tátra, Erdély. Magyarországon régebben csak Cserépfalun gyűjtötték (MÓCZÁR 1995). Ez az újabb példánya Belső-Somogy homokvidékén erdei környezetben került elő. Dél-Dunántúl faunájára új.

Sphecidae

Didineis crassicornis Handlirsch, 1888 - Barcs: Zátonytelep, 1999. 06. 06., 3♂ - Igen ritka mediterrán kaparódarázs faj. Közép-Európában a Pannonicumban megtalálható, nyugatabbra már nem él. BAJÁRI (1957) a típuspéldányának lelőhelyét közölte: Kopáčevo (Dráva-szög). Hazánkban az első lelőhelyei a Kiskunságról váltak ismertté (Józan, 1986). Dél-Dunántúlon a pannon faunahatás nyugati irányban a Dráva-völgyében érvényesül. Ezt néhány másik ritka fullánkfos faj esetében is tapasztaltuk már. A faj Dél-Dunántúl és a Duna-Dráva NP faunájára is új.

Gorytes procrustes Handlirsch, 1888 - Balatonföldvár: Lucs-tető, 1986. 06. 17., 1♂; Hetes: falu területe, 1985. 07. 24., 1♀; Kereki: homokbánya, 2004. 07. 16., 1♂; Somogyeszi: falu ter., 1982. 08. 10., 1♀ - Meglehetősen ritka mediterrán elterjedési jellegű kaparódarázs. Magyarországon szórványosan került elő az alacsonyabb fekvésű tájainkon. Dél-Dunántúlon csak öt lelőhelyen gyűjtöttük.

Gorytes sulcifrons (Costa, 1869) - Zamárdi: Zamárdi-felső, 1952-07. 19., 1♀ (leg. Móczár L.) - Elterjedési jellege, gyakorisága az előző fajhoz hasonló, de Dél-Dunántúlon sokkal ritkábbnak bizonyult, csak a Balaton környékén került elő.

Harpactus tumidus (Panzer, 1801) - Barcs: Dráva u. környéke, 1996. 07. 14., 1♂; Felsőmocsolád: falu területe, 1998. 08. 05., 1♂; Lápafő: falu területe, 2002. 07. 14., 1♂; Szorosad: falu területe, 1999. 06. 27., 1♂ - Európai elterjedésű igen ritka kaparódarázs. Magyarországon első előfordulását a Balaton-felvidékről közölték (BENEDEK 1979). Dél-Dunántúl és a Duna-Dráva NP faunájára új. A barcsi példány téves határozás következtében *H. consanguineus*-ként került a nemzeti park fajai közé (JÓZAN 1998). Ez utóbbi faj Dél-Dunántúlról még nem került elő.

Hoplisoides latifrons (Spinola, 1808) - Balatonszemes: Bagó-domb, 1989. 07. 04., 1♂; Kereki: homokbánya, 1995. 08. 10., 1♀; Gamás: Jazvinapuszta, 1984. 08. 19., 1♀; Kaposvár: Cser, 1966. 08. 03., 1♀; Pécs: Éger-völgy, 1975. 07. 16., 1♀ - Melegkedvelő, déli elterjedésű ritka faunaelemünk. Hazánkban előkerült az Alföldről, a Balaton felvidékről, a Mecsekéből és az itt közölt néhány lelőhelyen Külső-Somogy és a Zselic területén.

Isodontia mexicana (Saussure, 1867) - Lábod: Rinya-völgy, 2004. 07. 21., 1♂ - Ez a felűnő méretű és színezetű kaparódarázs faj a leírását követő száz évben Közép-Amerika, Mexikó és Észak-Amerika délkeleti területein élt. Európában először 1960-ban észlelték Dél-Franciaországban. Néhány év alatt itt szélesen elterjedt, majd az Alpok déli völgyeiben kelet felé terjeszkedett tovább. A Földközi-tenger partvidékén is tért hódított. Megjelent az Adriai-tenger északi partjai mentén Szlovéniában is. A faj terjeszkedése során eljutott Szlovénia belső területeire (Ljubljana környéke), Ausztriába és Németország délnyugati részére a Felső-Rajna-völgybe (SCHMID-EGGER & SCHMIDT 1994, GOGALA 1995, RENNWALD 2005). GOGALA (1995) beszámolt arról, hogy a szlovén tengerpart mentén gyakori. RENNWALD (2005) egy alkalommal gyűjtötte Tübingenben. Magyarországon elsőként Körmentől délre, Szarvaskenden gyűjtöttük (Józan 2002a). Az elmúlt évtizedben a faj eljutott Belső-Somogyba (Lábod). Terjeszkedése nem olyan robbanásszerű, mint a szintén a *Sphecininae* alcsaládba tartozó *Sceliphron curvatum*é (3. ábra). Hazánkban eddig csak két példány került elő. A szerző tapasztalatai szerint az Isztriai-félszigeten az egyik leggyakoribb *Sphecininae*-faj. Itt a következő lelőhelyeken gyűjtöttük: Brseč, Funtana, Koromačno, Mošćenička Draga, Vsar: Orsana, Raša, Ravnj, Rovinj Selo, Skitača, Strepčiči, Sv. Jelene, Zagorje. Ábrahám Levente gyűjtötte a dalmáciai Bibinijében.

Mimumesa littoralis (Bondroit, 1837) - Balatonföldvár: Lucs-tető, 1988. 06. 17., 1♂; Marcali: Gyótapuszta, 1991. 08. 22., 1♀; Mernye: falu területe, 1982. 08. 12., 1♀

Psen exaratus (Eversmann, 1849) - Kovácsszénája: tópart, 2003. 07. 19., 1♀ - Palearktikus elterjedésű kaparódarázs faj. Közép-Európában meglehetősen ritka. Auszt-

ria délkeleti részén, Németország déli tartományaiban gyűjtötték. A Kárpát-medencében régebben csak a Zempléni-hegységben és Szovátán találták meg (BAJÁRI 1957). Dél-dunántúli kutatásaink során kimutattuk a Villányi-hegységben (JÓZAN 2000). Mindenütt csak egy-egy példánya került elő. Kovácsszénáján a tó nádszegélyén levéltetű mézhar-matra repült.

Tracheliodes curvitaris (Herrich-Schaeffer, 1841) - Barcs: keleti városrész, 1998. 08. 09., 1♀; Vízvár: falu területe, 1997. 08. 12., 1♂ - Európa középső és délebbi területein elterjedt ritka kaparódarázs. Hazánkban régebben csak Debrecenben és Sátoraljaújhelyen fogták (MÓCZÁR 1959). Kutatásaink során gyűjtöttük még Zalakomáron is. Levéltetves hársfákon hálóztuk. A Duna-Dráva NP faunájára új.

Apidae

Andrena clarkella (Kirby, 1802) - Abaliget: Bükkösi-víz völgye, 2004. 04. 03., 1♀; Kovácsszénája: tó környéke, 2004. 04. 03., 1♀ - Észak-és Közép-Európában elterjedt bányász-méh faj. Németország és Ausztria valamennyi tartományában előkerült. A Kárpát-medencében igen ritkának bizonyult. Szlovákia hegyvidéki területein és Erdélyben ismer-jük néhány lelőhelyét. Hazánkban Simontornyan gyűjtötték régebben (MÓCZÁR & WARNECKE 1972). Az utóbbi évtizedekben előkerült Apátistvánfalván és Zirc környékén. A Mecsekben a *Salix cinerea* barkavirágzatán repült.

Chelostoma handlirschi Schletterer, 1889 - Csököly. temető környéke, 1987. 05. 29., 1♂ - Több évtizedes faunisztikai kutatásaink folyamán Dél-Dunántúlon mindössze e két le-lőhelyen mutattuk ki. A Bakony területén két évtizede zajló rendszeres gyűjtések során sem sikerült megtalálni.

Coelioxys alata Förster, 1853 - Vízvár: Dráva-part, 2003. 08. 14., 1♀ - Nagyon ritka nyugat-mediterrán kakukkméh faj. Közép-Európa délebbi területein is elterjedt, de minde-nütt ritka. Németország déli tartományaiban néhány helyen került elő. Magyarországon csak az utóbbi évtizedben gyűjtötték a Fertő-Hanság NP kutatása során Kapuvár határá-ban (JÓZAN 2002b). MÓCZÁR M. (1958) szlovéniai előfordulását közölte. A Duna-Dráva NP és Dél-Dunántúl faunájára új.

Coelioxys obtusa Pérez, 1884 - Ádánd: Jaba-völgy, 2005. 08. 20., 1♀; Szenna: löszfeltáras, 2005. 09. 7., 1♀; Vásárosdombó: falu területe, 2001. 08. 18., 1♀ - Ritka, pontomediterrán ka-kukkméh faj. Faunaterületünkön régebben csak a Szilágyságban gyűjtötték (MÓCZÁR M. 1958). A szerző 1969-ben megtalálta Rijeka határában, majd Magyarország területén is a Mecsekben, a Zselicben és Külső-Somogyban (JÓZAN 1990, 1996, 2000). A faj ritka-sága indikolja az újabb lelőhelyek közlését.

Lasioglossum bishoffi (Blüthgen, 1931) (= *cristula* Pér.) - Hosszúhetény: Püspökszentlászló, 2004. 06. 19., 2♀; Kovácsszénája: tó környéke, 2004. 05. 26., 3♀ - A Bal-kán-félszigeten és Nyugat-Ázsiában kimutatott karcsúméh faj. Eddigi lelőhelyeit Kelet-Törökországtól Belgrádig ismertük (EBMER 1988). Hazánk faunájára új.

Lasioglossum crassepunctatum (Blüthgen, 1923) - Barcs: Kisbók, 1997. 06. 24., 2♂; Őrti-los: vasútállomás, 1993. 08. 14., 1♀ (Malaise-csapda, Tóth S.) - Ritka, mediterrán elterjedési jellegű karcsúméh. Magyarországon meglehetősen szórványosan került elő Kőszegtől a Mecseken és a Budai-hegységen át a Tisza mentéig (MÓCZÁR M. 1967, TANÁCS & JÓ-ZAN 1986, TANÁCS 1992). Dél-Dunántúlon az itt közöltek a második és a harmadik lelő-helyei. A Duna-Dráva NP faunájára új.

Lasioglossum kussariense (Blüthgen, 1924) - Bőszénfa: Farkaslaki-erdő, 1992. 06. 23., 1♀; Simonfa: Messzelátó, 2004. 05. 30., 1♀ - Valószínűleg pontusi elterjedésű karcsúméh faj. EBMER (1988) Istriából, Budapestről, Romániából (Mehádia), Szerbiából (Fruška Gora) és Svájc egy pontjáról közli előfordulását. Hazánkban Dél-Dunántúl két másik pontján is sikerült gyűjteni: Hosszúhetény, Cserénfa (JÓZAN 1990, 1996). Bakonyi kuta-tásaink során Bakonybél határában találtuk meg.

Pseudapis unidentata (Olivier, 1811) (= *ruficornis* Spin.) - Ádánd: Jaba-völgy, 2005. 08. 20., 3♂ - A mediterráneumban elterjedt dagadtcombúméh. Magyarországon Az Alföldön és a Dunántúlon is előkerült (MÓCZÁR M. 1967). Dél-dunántúli kutatásaink során régebben csak Pécs két pontján találtuk meg (JÓZAN 1996). Külső-Somogy faunájára új.

Tetralonia lyncea Mocsáry, 1879 - Pincehely, település nyugati széle, 1992. 07. 20., 1♂ - A Kárpát-medence területéről leírt igen ritka hosszúcsápú méh. MÓCZÁR M. (1955) Magyarországról csak egy lelőhelyét közölte (Budapest: Gugger-hegy). A következő évtizedek faunisztikai kutatásai során mindössze az Alsó-Tisza mentén (Tanács 1992), és az itt közölt lelőhelyről került elő.

Adatok a Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet faunájához

A tájvédelmi körzet Aculeata faunájának kutatásáról írt cikkünk megjelenése után volt módunk a Janus Pannonius Tudományegyetem Állattrendszertani és Ökológiai Tanszéke által a Kölked: Boki gátórháznál működtetett Malaise-csapda anyagának feldolgozására. A *Didineis lunicornis* és a *Crossocerus cetratus* kivételével az összes többi faj új a TK faunájában.

Chrysididae

Cleptes pallipes Lepeletier, 1806 - 1989. 06. 19., 1♀

Vespidae

Discoelius dufourii Lepeletier, 1841 - 1989. 06. 1., 1♀

Symmorphus connexus (Curtis, 1826) - 1989. 06. 10., 3♀

Sphecidae

Crossocerus cetratus (Shuckard, 1837) - 1989. 07. 7., 1♀

Crossocerus ovalis Lepeletier & Brullé, 1834 - 1989. 07. 4., 1♀

Didineis lunicornis (Fabricius, 1798) - 1989. 07. 3., 1♀

Mimesa bruxellensis Bondroit, 1934 - 1989. 07. 7., 1♀

Nitela fallax Kohl, 1884 - 1989. 06. 10., 1“

Passaloecus corniger Shuckard, 1837 - 1989. 06. 1., 1♀

Polemistus abnormis (Kohl, 1888) - 1989. 07. 1., 1♀

Psenulus schencki (Tournier, 1889) - 1989. 06. 10., 2♀

Rhopalum austriacum (Kohl, 1899) - 1989. 07. 01., 2♀

Irodalom

- BAJÁRI E. 1957: Kaparódarázs alkatúak I. - Sphecoidea I. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/7.: 1-117.
- BENEDEK P. 1979: A Bakony-hegység kaparódarázs (Hym., Sphecoidea) faunájának állatföldrajzi vizsgálata. - Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 14: 221-237.
- EBMER, A. W. 1988: Kritische Liste der nicht-parasitischen Halictidae Österreichs mit Berücksichtigung aller mitteleuropäischen Arten (Insecta: Hymenoptera: Apoidea: Halictidae). - Linzer biologische Beiträge, 20/2: 527-711.
- GOGALA, A. 1995: Two non-European species of Sphecidae recorded also in Slovenia (Hymenoptera: Sphecidae). - Acta entomologica slovenica 3: 73-75.
- JÓZAN Zs. 1971: Néhány adat Dél-Dunántúl méhalkatú (Hym. Apoidea) faunájához. - Folia Entomologica Hungarica 24: 109-117.
- JÓZAN, Zs. 1983: The Scoliid and Sphecoiid wasps fauna of the Hortobágy National Park (Hymenoptera). - In MAHUNKA S. (ed.): The Fauna of the Hortobágy National Park, I., Akadémiai Kiadó, Budapest: 303-306.
- JÓZAN Zs. 1983: A Barcsi borókás fullánk (Hymenoptera, Aculeata) faunája. I. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 3: 89-111.

- JÓZAN Zs. 1985a: A Barcsi borókás fullánkos (Hymenoptera, Aculeata) faunája, II. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 5: 177-192.
- JÓZAN Zs. 1985b: Dél-Dunántúl kaparódarázs (Hymenoptera, Sphecoidea) faunájának alapvetése. - A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 29 (1984): 53-86.
- JÓZAN, Zs. 1986: The Scolioidea and Sphecoidea fauna of the Kiskunság National Park (Hymenoptera). - In MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Kiskunság National Park, I., Akadémiai Kiadó, Budapest: 365-381.
- JÓZAN, Zs. 1990: A Zselic méhszerű (Hymenoptera), Apoidea faunájának alapvetése. - A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 34 (1989): 81-92.
- JÓZAN, Zs. 1992a: A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának alapvetése. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 6: 219-246.
- JÓZAN, Zs. 1992b: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának alapvetése. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 7: 163-210.
- JÓZAN, Zs. 1992c: A Zselic darázsfaunájának (Hymenoptera, Aculeata) állatföldrajzi és ökofaunisztikai vizsgálata. - Somogyi Múzeumok Közleményei 9: 279-292.
- JÓZAN, Zs. 1994: A Bakony fémdarázs faunájának (Hymenoptera, Chrysidoidea) alapvetése. - Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 13 (1998): 117-134.
- JÓZAN, Zs. 1995: Adatok a tervezett Duna-Dráva Nemzeti Park fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 8: 99-115.
- JÓZAN, Zs. 1996: A Baláta környék fullánkos hártýásszárnyú faunájának (Hym., Aculeata) alapvetése. - Somogyi Múzeumok Közleményei, 12: 271-297.
- JÓZAN, Zs. 1996: A Mecsek méhszerű faunája (Hymenoptera, Apoidea). - A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 40 (1995): 29-43.
- JÓZAN, Zs. 1998: A Duna-Dráva Nemzeti Park fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 9: 291-327.
- JÓZAN, Zs. 2000: A Villányi-hegység fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat, 10: 267-283.
- JÓZAN, Zs. 2001: Somogy megye fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Natura Somogyiensis 1: 269-293.
- JÓZAN, Zs. 2002a: Az Őrség és környéke fullánkos hártýásszárnyú faunájának alapvetése (Hymenoptera, Aculeata). - Praenotica Folia Historico-Naturalia 6: 59-96.
- JÓZAN, Zs. 2002b: Scolioidea, Sphecoidea and Apoidea (Hymenoptera) from the Fertő-Hanság National Park. - In MAHUNKA, S. (ed.): The fauna of the Fertő-Hanság National Park, 2002: 597-616., Hungarian Natural History Museum, Budapest.
- JÓZAN, Zs. (2002c): A Mecsek kaparódarázs faunájának (Hymenoptera, Sphecoidea) faunisztikai, állatföldrajzi és ökofaunisztikai vizsgálata. - Natura Somogyiensis 3: 45-56.
- JÓZAN, Zs. 2003: A Látányi Puszta Természetvédelmi Terület fullánkos hártýásszárnyú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Natura Somogyiensis 5: 209-233.
- MÓCZÁR, L. 1956: Pókölödarázs alkatúak. - Pompiloidea. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/5.: 1-76.
- MÓCZÁR, L. 1959: Kaparódarázs alkatúak II. - Sphecoidea II. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae) XIII/8.: 1-87.
- MÓCZÁR, L. 1967: Fémdarázsalkatúak - Chrysidoidea. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/2.: 1-118.
- MÓCZÁR, L. 1983: The Chrysidoidea, Pompiloidea and Vespoidea Fauna of the Hortobágy National Park (Hymenoptera). In: MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Hortobágy National Park., Akadémiai Kiadó, Budapest: 353-359.
- MÓCZÁR, L. 1986: The survey of the Chrysidoidea, Pompiloidea and Vespoidea Fauna of the Kiskunság National Park (Hymenoptera). In: MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Kiskunság National Park, I., Akadémiai Kiadó, Budapest: 383-400.
- MÓCZÁR, L. 1995: Redősszárnyúdarázsszerűek. Vespoidea. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae) XIII/B./6.: 1-181.
- MÓCZÁR, M. 1955: Az Eucera Latr., Tetralonia Spin., Melitturga Latr. és az Ammobatoides Rad. nemzetségek faunakatalógusa (Cat. Hym. VII). - Folia Entomologica Hungarica 8: 11-130.
- MÓCZÁR, M. 1958: Művészméhek. - Megachilidae. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/12.: 1-78.
- MÓCZÁR, M. 1967: Karcsuméhek. - Halictidae. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/11.: 1-116.

- MÓCZÁR, L. & WARNECKE, K. 1972: Faunenatalog de Gattung *Andrena* Fabricius (Cat. Hym., XXVI.). - *Acta Biologica Szeged* 18: 185-221.
- RENNWALD, K. 2005: Ist *Isodontia mexicana* (Hymenoptera: Sphecidae) in Deutschland bereits bodenständig? - *BembiX* 19: 41-45.
- SCHMID-EGGER, C. & SCHMIDT, K. 1994: *Isodontia mexicana* (Hymenoptera: Sphecidae) im südlichen Mitteleuropa. - *BembiX* 3: 11-12.
- TANÁCS, L. 1992: A vadméh fajok ökofaunisztikai vizsgálata Tisza folyó mentén (Hymenoptera, Apoidea). - *Folia Entomologica Hungarica* 53: 231-249.
- TANÁCS, L. - JÓZAN, Zs. 1986: The Apoidea (Hymenoptera) Fauna of the Kiskunság National Park. - In MAHUNKA, S. (Ed.): The Fauna of the Kiskunság National Park, I., Akadémiai Kiadó, Budapest: 401-425.
- WOLF, H. 1971: Prodrum Insectorum Bohemoslovakiae. - Hymenoptera Pompiloidea. - *Acta Faunistica Entomologica Musei Nationalis Pragae*, Suppl. 3: 1-76.
- WOLF, H. 1972: Hymenoptera Pompilidae. *Insecta Helvetica*, Fauna 5. - Zürich: 1-176.

Contribution to the knowledge of Aculeata fauna of the Transdanubian region (SW Hungary) (Hymenoptera: Aculeata)

ZSOLT JÓZAN

In this paper rare Aculeata species (Hymenoptera) collected in South Transdanubian region (SW Hungary) in the last two decades are published. *Isodontia mexicana* is known only two sampling sites: Lábod (Somogy county) and Szarvaskend (Vas county) (Fig. 3). Although the author recorded this species many localities (Brseč, Funtana, Koromačno, Mošćenička Draga, Vsar: Orsana, Raša, Ravni, Rovinj Selo, Skitača, Strepčiči, Sv. Jelenea, Zagorje) in the Istria Peninsula (Croatia). It was collected by Ábrahám L. at Bibinje in Dalmacia (Croatia) as well. Five species are new to the fauna of Hungary. In the past *Lasioglossum bischoffi* (Apidae) recorded in two sampling sites and only each specimen of *Hedychridium integrum*, *Pseudospinolia uniformis* (Chrysididae) and *Arachnosila conjungens* (Pompilidae) collected from different sites. *Chrysis crysprasina* is a very rare Mediterranean species, only two collecting sites (Fülöpháza Kiskunsági National Park and Kereki 5 km South from Lake Balaton) have been known from Hungary yet. But now it is recorded both sampling sites in the Mecsek Mts.

The most important rare species are: *Chrysis pseudobrevitarsis*, *Omalus biaccinctus* (Chrysididae), *Anoplius alpinobalticus*, *Ceropales pygmaea*, *Poecilagenia rubricans*, *Poecilagenia sculpturata*, *Priocnemis hankoi*, *Priocnemis pillichi* (Pompilidae), *Symmorphus angusatatus* (Vespididae), *Didineis crassicornis*, *Harpactus tumidus*, *Psen exaratus*, *Tracheliodes curvitaris* (Sphecidae), *Andrena clarkella*, *Coelioxys alata*, *Coelioxys obtusa*, *Lasioglossum kussariense*, *Tetralonia lyncea* (Apidae).